

Bases del Pla estratègic de Serveis Socials 2020-2024

Valoració 27.10.2019

índex

1. Context
2. Introducció. Marc i procediment legals. Aspectes clau de les bases del PESS
3. Consideracions generals
4. Els serveis socials d'atenció primària versus els especialitzats: dels sistema de serveis socials al sistema sanitari
5. Els vuit elements essencials per a ECAS que haurien d'incloure les bases del PESS

1. Context

Com a conseqüència del procés participatiu del segon Pla estratègic de Serveis Socials 2020-2024, hem rebut la invitació a participar a la reunió que es produirà el proper dia 30 d'octubre de 2019. En resposta a aquesta sessió, ECAS ha realitzat una sessió de treball interna.

ECAS participa, a més, en la sessió de treball de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social i de La Confederació del Tercer Sector Social.

Després de la sessió de treball a ECAS realitzem un document de treball amb les aportacions i el posicionament que a continuació es detalla.

2. Introducció. Marc i procediment legals. Aspectes clau de les bases del PESS

El Govern té l'obligació d'elaborar un Pla Estratègic (PE) cada quatre anys, d'acord amb la Llei de serveis socials dels 2007 (art. 37), que preveu l'establiment d'un reglament del procés participatiu per elaborar-lo. El darrer Pla correspon al període 2010-13, és a dir, que hem estat sense Pla des de 2013 i, a més, aquest darrer no s'ha avaluat. Cal afegir que les entitats no hem participat en la diagnosi prèvia a l'elaboració del PESS 2020-2024, que parla d'una nova mirada, de l'empoderament i de la participació, però que demostra ser un desideràtum, tenint en compte que les entitats no hem intervingut a l'hora de fer la "fotografia" sobre la qual cal treballar.

Creiem que el PESS 2020-2024 hauria d'incloure, segons els preceptes legals, almenys:

- una memòria econòmica que en garanteixi l'aplicació
- un informe de l'impacte de gènere

Bases del Pla estratègic de Serveis Socials 2020-2024

Valoració 27.10.2019

- la informació necessària per avaluar la situació de la qual es parteix
- la demanda real i potencial estimades i un document que concreti l'aplicació territorial

El que se'ns presenta després de sis anys no és un PESS, sinó unes bases genèriques i incompletes que no s'ajusten al contingut preceptuat per la llei de serveis socials, ni al principi de participació (art. 5, e) i de procés participatiu (art. 56) previstos.

D'altra banda, sembla que no s'hagi considerat que l'Estatut d'Autonomia reconeix al tercer sector social el dret a complir llurs funcions en els àmbits de la participació i la col·laboració socials (art. 24). Tampoc s'han tingut en compte els preceptes de la Llei de serveis socials, que estableixen que les esmentades entitats són un element definitori del sistema de serveis socials i un element clau en el seu foment i que, per tant, la Generalitat i els ens locals tenen l'obligació de fomentar de manera preferent la seva creació i participació en l'acompliment de les activitats de serveis socials (art. 78).

3. Consideracions generals

Considerem aquestes bases un document de grans principis que tothom accepta, però on no hi queden del tot clares les accions i les estratègies que s'hi defineixen. Es troba a faltar una definició clara de les polítiques migratòries, de les polítiques prohabitatge i de les polítiques d'equitat de gènere, a les quals pràcticament no s'hi fa referència, i que haurien de ser-hi presents de manera transversal. Creiem que es caracteritza per incloure grans afirmacions, però no s'hi aporta contingut, ni concreció ni un pla d'actuació.

A més, s'afirma que els serveis socials bàsics haurien de lluitar per la justícia social. Els serveis socials no ho poden fer tot. Caldria ser més modestos i eficaços en el plantejament dels seus objectius i en la seva implementació. Tot i compartir que els serveis socials treballen a favor de la justícia social, en tant que busquen una major equitat entre la ciutadania, ens sembla inapropiat que s'afirmi que el seu objectiu és la lluita per la justícia social, perquè bàsicament no poden cobrir totes les demandes socials existents.

D'altra banda, hi ha una concreció molt escassa de la **transformació digital**. Què vol dir? En què es concreta? Quina anàlisi se n'ha fet?

4. Els serveis socials d'atenció primària versus els especialitzats: dels sistema de serveis socials al sistema sanitari

Considerem que es proposa un pes excessiu als **serveis socials d'atenció primària** i que s'afebleixen els **serveis socials especialitzats**. En aquest sentit, s'indica que cal configurar la xarxa social d'atenció primària per situar-la com a base del sistema i ampliar la seva capacitat d'actuació amb un pacte amb el món local. Queda poc clar qui assumeix els nous costos i les noves responsabilitats en el món local, la qual cosa planteja molts dubtes sobre el nivell de resposta adequada per cobrir l'atenció dels col·lectius específics que s'hi precisen (addiccions, VIH/sida, salut mental,...).

El text afirma que el professional d'atenció primària ha de ser el **tècnic de referència**. Això comporta un canvi de model que, avui per avui, no és possible tenint en compte que els professionals d'atenció primària no tenen temps de respondre a les demandes que ja tenen en l'actualitat. És un model copiat del sanitari, del qual fa anys que es parla, però que mai s'ha aconseguit implantar. No queda clar si es dotaran de **majors recursos econòmics i humans** els serveis socials d'atenció primària (SSAP), que ja pateixen una sobrecàrrega i no poden respondre a la demanda que tenen.

D'altra banda, s'apunta a la '**porta única**', un **únic expedient**, però no es defineix el model, els instruments, la tecnologia i el procés a seguir ni s'especifica la temporalitat prevista. Malauradament, es tracta d'un model del qual fa massa temps que es parla i que no s'ha arribat a implementar mai.

Així mateix, es reconeix la fragmentació dels serveis socials i es parla de **reorientar-los per intervenir segons les necessitats**. En aquest sentit ens preguntem: Com es farà? Només per respondre necessitats de manera reactiva i no preventiva?

5. Els vuit elements essencials per a ECAS que haurien d'incloure les bases del PESS

5.1. Acció comunitària: de baix a dalt sempre

Les bases aporten l'enfoc de tenir en consideració la **interacció familiar i comunitària**, però no queda clar com es farà, quins són els recursos ni quins són els actors. No es té en compte la comunitat de base, els actors, les entitats i les organitzacions del territori. Quan informen sobre l'acció comunitària que es desenvoluparà, ho plantegen com un projecte de a dalt a baix, que no parteix de la pròpia comunitat (pla d'acció comunitària). Així, no preveuen que tot el procediment comunitari comporta processos

Bases del Pla estratègic de Serveis Socials 2020-2024

Valoració 27.10.2019

complexos i llargs i mai imposats des d'una oficina. Obliden l'existència d'una xarxa d'entitats i d'iniciatives territorials molt rica, que ja té la seva pròpia dinàmica.

5.2. Interacció: el repte de fer-ho plausible

Es proposa que l'atenció social estigui integrada amb altres àrees com sanitat, educació, sensellarisme, ocupació o atenció integral i comunitària de l'envelliment. Són moltes propostes difícils d'aplicar que precisen de recursos, acords i protocols entre els diferents àmbits que, avui per avui, estan molt poc desenvolupats.

5.3. Prevenció: l'inici de tot plegat

En general, el document parla molt poc de prevenció, qüestió essencial per a ECAS, i fa referència a intervenir per cobrir necessitats. No aporta accions preventives i les accions proposades quasi sempre tenen un enfocament reactiu. Per això, trobem un dèficit important en l'orientació preventiva del pla. Aquesta desviació de les polítiques socials ha estat provocada sobretot durant els darrers anys de la crisi per l'excessiva demanda, i creiem que cal esmenar-la. La prevenció, a la llarga, és més barata i per aquest motiu demanaríem una mirada llarga i proactiva en el pla dels serveis socials que es proposa.

5.4. Nivell de cobertura: la pregunta eterna

El text no informa del nombre de places que es preveu cobrir ni especifica el nivell de cobertura de la demanda. **Un pla ha de donar dades sobre la demanda existent, les places cobertes i la previsió de cobertura que es té.**

També proposa **modificar la cartera de serveis**, cosa que fa anys que és necessària perquè no és adequada a les noves demandes de la societat actual. Tanmateix, això comporta un procés de participació que no s'ha ni iniciat i una simplificació i racionalització dels serveis que avui no tenim.

5.5. Les entitats d'acció social: la voluntat de tenir pocs proveïdors

El tercer sector social està molt poc present i poc valorat en el document. S'oblida que vam ser els primers impulsors dels serveis socials quan aquests encara no

Bases del Pla estratègic de Serveis Socials 2020-2024

Valoració 27.10.2019

estaven estructurats, que sempre hem estat al territori actuant des de la proximitat i que coneixem bé la realitat de les persones més vulnerables. No se'ns considera com a actors transformadors i innovadors, que en època de crisi hem respost a tot allò que els poders públics no han pogut, ni tampoc se'ns valora com a prestadors de serveis. Al text es parla del sector únicament com a font d'informació per conèixer les necessitats i programar. Així mateix, en cap moment es defineix un model de contractació públic-privat, de coproducció i corresponsabilitat, i s'oblida de concretar temes com la política de governança amb el sector, i el model de col·laboració a través de convenis, clàusules socials, mercat protegit i economia social i solidària.

5.6. Garantia de rendes: no en parlem?

Les bases no parlen de la **garantia de rendes** com un factor fonamental del sistema de protecció, tenint en compte que el seguiment, el suport i l'avaluació és responsabilitat seva. Tampoc es parla de la reestructuració del sistema de protecció social tenint en compte la implantació de la Renda Garantida de Ciutadania.

5.7. Governança

El **Consell General de Serveis Socials** està inoperatiu i l'hauran de reanimar si volen enfortir-lo com es diu en el document. Tampoc es convoquen les **Taules Tècniques**. Per tant, la participació s'ha eliminat.

5.8. El gran capital: els seus professionals

Es troba a faltar una clara referència a com es pensa retenir el talent dels i les professionals dels serveis socials i no s'especifiquen estratègies d'adequació, cura i creixement per als seus professionals.